

نام شخصیت: سوپور (جاروکش)

نوع عروسک: نمایشی نخ‌ی (ماریونت)

وابستگی جغرافیایی: ایران (خیمه‌شب‌بازی)

دوره تاریخی: دوره پهلوی اول (با شواهدی از وجود در روایت‌های شفاهی قاجاری)

ژانر نمایشی: کمدی، انتقادی، اجتماعی

نقش در نمایش: شخصیت فرعی/مردمی

توصیف کلی

جاروزن معمولاً به صورت پیرزن یا زن میانسال با ظاهری کاریکاتوری به نمایش درمی‌آید: چارقد یا روسری گره‌خورده، چهره‌ای با خطوط اغراق‌شده، دهانی پر حرف و جارو به دست. او نمادی از زنی است که در کوچه و بازار حضور فعال دارد، پر حرف، زیرک و در عین حال حامل خبر و شایعه. حرکات او تند و پرانرژی است و دائماً در حال جار زدن یا حرکات اغراق‌آمیز بدنی است.

شیوه ساخت و اجرای فنی

عروسک جاروزن با تکنیک نخ‌ی (ماریونت) ساخته می‌شود. معمولاً دارای بازوی متحرک برای تکان دادن جارو، و سری با قابلیت چرخش سریع است. دهان او در نسخه‌های حرفه‌ای ممکن است متحرک باشد تا با پر حرفی اش هماهنگ شود. لباس‌های او از پارچه‌های گلدار یا ساده اما پرزرق و برق انتخاب می‌شود تا حالت نمایشی را تقویت کند. صداسازی جاروزن با تن زیر، لهجی محلی (تهرانی، اصفهانی، شیرازی...) و لحن تند و هیجان زده انجام می‌گیرد.

جایگاه نمایشی

جاروزن معمولاً در آغاز یا میان نمایش ظاهر می‌شود و با گفتن جملاتی چون «خبردار! خبردار!» یا «شنیدین چی شده؟» فضا را تغییر می‌دهد. او گاه مفسر اجتماعی است، گاه ناقل شایعه یا حرف مردم کوچه و بازار. نقش او ایجاد پیوند بین ماجراهای نمایش و فضای اجتماعی واقعی مخاطب است. به‌ویژه در کنش‌های نمایشی با شاه، وزیر یا مبارک، حضور او بُعدی انتقادی و گاه کمدی به روایت می‌بخشد.

تحلیل و معنا

جاروزن نمادی از نیروی «حافظه و زبان جمعی» در فرهنگ شهری ایران است. او همان زنی است که هم خبر دارد، هم نقد می‌کند، هم شوخی می‌سازد. حضور این شخصیت، نشان‌دهنده قدرت زبان غیررسمی، کنایه و آگاهی مردمی در سنت‌های نمایشی ایران است. با وجود پر حرفی و اغراق، شخصیت او بر لبه‌ی جدیت و طنز حرکت می‌کند.

موسیقی و صدا

ورود جاروزن اغلب بدون موسیقی رسمی انجام می‌شود، بلکه با ضرب ریتمیک طبل، افکت صوتی جار زدن، یا گاه تقلید صدای زنی هیجان‌زده همراه است. صدای او نقش اصلی را در فضای نمایشی ایفا می‌کند: سریع، بلند، با تکرار و تاکید. در برخی نسخه‌ها، صدای زنگ یا زدن بر ظرف فلزی نیز با حضور او همراه می‌شود.

وضعیت نگهداری

عروسک جاروزن با جارو به عنوان نماد اصلی، روسری یا چارقد با گره زیر گلو، و لباس‌هایی با طراحی زنانه و ساده ساخته می‌شود. در مجموعه‌های حرفه‌ای، ویژگی‌های چهره مانند ابروهای درهم، لب‌های پررنگ، و چشم‌های برجسته برای تاکید بر جنبه‌ی طنز طراحی می‌شوند. جارو به صورت جداشونده یا متصل به دست ساخته می‌شود. این شخصیت اغلب در ترکیب با شاه، مبارک، یا وزیر اجرا می‌شود و عنصری واسط بین مردم و دربار به شمار می‌رود.